

VOEDSEL SOEVEREINITEIT

José Centeno García

“Beheer de olie en je zult over naties heersen,
beheer de voedingsmiddelen en je zult over volkeren heersen”

HENRY KISSINGER

“Kunt u zich een land voorstellen dat niet in staat is
voldoende voedingsmiddelen te produceren
om zijn onderdanen te voeden?”

Dat zou een natie zijn die blootgesteld is
aan internationale druk, een kwetsbare natie en daarom,
als we het hebben over landbouw,
spreken we in werkelijkheid over een zaak van nationale veiligheid”

GEORGE BUSH

Tochtgenoten van Sint Frans * Nederland

een uitgave van

Tochtgenoten van Sint Frans

p/a Aanscot 83

5629 GZ Eindhoven

Vertaling uit het Spaans: Marianne Penning de Vries

I - DE REALITEIT: ARMOEDE EN HONGER WERELDWIJD

1.- VISIE OP WAT ER AAN DE HAND IS

1a.- De planeet Aarde brengt tweemaal zoveel voedingsmiddelen voort dan nodig is om zijn 7 miljard bewoners te laten leven. Zo verzekerde de directeur van het kantoor van de FAO (Voedsel en Landbouw Organisatie van de VN) in Spanje, Enrique Llevés: “Het vrije spel van vraag en aanbod geeft geen verklaring voor de honger in de wereld. Volgens deze gegevens zijn niet de periodes van droogte en bevolkingsaanwas de voornaamste oorzaken van de honger in de wereld”. De heer Llevés wees op het ontbreken van politieke wil van de naties en de speculatie met de prijs van voedingsmiddelen als voornaamste oorzaken van het probleem.

1b.- Twee miljard mensen lijden honger en elk jaar overlijden negenenvertig miljoen mensen. 75% daarvan zijn boeren die uitgerekend voedingsmiddelen voor de export en voor veevoer voor het noorden produceren.

1c.- De afgelopen dertig jaar lieten de 50 armste landen voedingsmiddelen exporteren om importeurs te worden omdat ze niet konden concurreren met de gesubsidieerde landbouwproducten uit het noorden: Haïti produceerde 75% van de voedingsmiddelen die verbruikt werden tot het moment van toetreding bij de WTO (Wereld Handels Organisatie). De landbouwproducten vanuit de USA (goedkoper omdat ze gesubsidieerd zijn) vernietigde de Haïtiaanse landbouw.

1d.- De graanprijzen zijn 30% hoger geworden in de periode september 2010 - september 2011: mais met 43%, rijst 26 %, graan 16% en sojaolie 26% volgens de WB (Wereldbank). Terwijl de oogsten van 2007 en 2008 historisch gezien heel goed waren, gingen de prijzen tegelijkertijd op onverklaarbare wijze dramatisch omhoog en werden nog eens 100 miljoen mensen veroordeeld tot honger lijden.

1e.- 70% van de mensen die honger lijden zijn vrouwen en kinderen. De meesten wonen op het platteland (Social Watch 2008).

Vrouwen zijn de scheppers van de landbouw en produceren momenteel 70% van de voeding voor het gezin in ontwikkelingslanden en 50% op wereldniveau (FAO). Zij zijn de bewakers van het zaaigoed en de overbrengers van de voorouderlijke kennis over de productie van planten en hun culinair en medicinaal gebruik. Zij ontvangen 10% minder dan wat mannen krijgen (UNPD). Vrouwen bezitten slechts 1,8% van de grond en kunnen nauwelijks aan krediet komen. Zij nemen de taken van voortplanting en verzorging op zich in een omgeving waarin algemene sociale voorzieningen schaars zijn. Het werk op het land of in de moestuin wordt meestal gezien als “een bijkomende taak in het gezin”. In veel landen komen zij niet in aanmerking voor sociale voorzieningen, als deze al bestaan. Deze situatie komt voor in het noorden en in het zuiden met een aantal verschillen.

2. - OORZAKEN VAN DEZE SITUATIES

2a.- Het systeem van de voedselindustrie **vernietigt de helft van het geproduceerde voedsel** omdat dit niet aan de eisen van de markt voldoet.

2b.- Voedsel wordt zonder enkel gewetensbezwaar beschouwd als **consumptiegoed in plaats van een levensbehoefte**, of als koopwaar om mee te speculeren en geld te verdienen waardoor honger veroorzaakt wordt en wat helemaal niet te bevatten valt, vooral onder veel producenten van voedsel: de boeren.

2c.- 60% van de graanproductie in de wereld – voornamelijk in de zuidelijke landen – is bestemd als veevoeder op verre Europese of Noord-Amerikaanse industriële boerderijen om tegemoet te komen aan de toenemende vraag naar vlees. Om een proteïne vlees te produceren, moeten de dieren twee plantaardige proteïnen eten.

2d.- Een andere snelstijgende bestemming van eenzijdige landbouwmethodes is de productie van biobrandstoffen als voeding voor onze voertuigen op veronderstelde ecologische grondslagen. Is dit belangrijker dan het vullen van (mensen)-magen? 35% van de maïs uit de USA is bestemd om biobrandstoffen te produceren. Vele studies veronderstellen dat de hoeveelheid energie die het eindproduct (ethanol) bevat, gelijk of minder is dan de verbruikte hoeveelheid energie om dit te produceren. Vanuit milieu-oogpunt is dit een grote misser.

2e.- Vrije markt voor landbouwproducten. Internationale instellingen zoals de *Uruguay Round*, *GATT (afspraken over douane- en handelstarieven)* en de *WTO* kwamen overeen de landbouw toe te voegen aan de internationale commerciële afspraken en levensmiddelen als marktproduct om te zetten waardoor alles soepeler, inzichtelijker en vrijer zou worden met een theoretisch verbod op protectionisme. In 2001 werd Ghana verplicht gesteld de prijs van het water te liberaliseren om kredieten te kunnen krijgen. De corporatie die het beheer van het water gekocht had, vermenigvuldigde de prijs van een kubieke meter water met 15x binnen het jaar.

2f.- Speculatie van Toekomstige Contracten in de landbouw. Dit zijn overeenkomsten die contractanten verplichten toekomstige oogsten van landbouwproducten te kopen of verkopen tegen een vooraf vastgelegde prijs. Bijvoorbeeld graan kopen dat geproduceerd wordt tot 2020 tegen een prijs die nu overeengekomen wordt.

2g.- Subsidies. De katoenproducenten van Burkina Faso kunnen niet concurreren met die van de USA. Deze worden n.l. met 4 miljard US\$ gesubsidieerd, een subsidie die hoger is dan het totale nationale inkomen van Burkina Fasso, *ondanks* het feit dat subsidies in strijd zijn met de eigenlijke neoliberale doctrine tegen protectionisme.

Europa is de tweede exporteur van landbouwproducten in de wereld dankzij de subsidies van de CAP (Common Agricultural Policy –gezamenlijk landbouw beleid). In sommige jaren dienen de subsidies om niet te produceren of om producten te vernietigen. 45 % van de begroting van de EU is bestemd voor subsidies aan boeren. Van deze subsidies wordt 40% ontvangen door slechts 4% van de grote landbouwers.

De FAO schat in dat landbouw het bestaansmiddel is van 70% van de armste mensen in de wereld. Om deze reden worden de subsidies van de PAC als oorzaak gezien om te verhinderen dat ontwikkelingslanden op gelijke voorwaarden landbouwproducten zouden kunnen uitvoeren.

2h.- Deregularisatie van landbouwproducten op de wereldmarkt. Het IMF en de WTO ontwierpen productieprocessen voor de landbouw in de zuidelijke landen voor de export van koffie, thee en cacao . . . naar de noordelijke landen. Op die

manier zouden zij hun schulden kunnen afbetalen, ontstaan door de ontvangen kredieten. Zo wordt het hen onmogelijk gemaakt voldoende voedingsmiddelen te produceren voor hun eigen inwoners.

2i.- Landaankoop en speculaties. De WB en de ILC (International Land Coalition), schatten in dat afgelopen jaren zo'n 60-80 miljoen hectaren landbouwgrond (de helft van het landbouwooppervlak van de EU) is aangekocht of gehuurd, waarvan het grootste deel de laatste jaren in Afrika, ten zuiden van de Sahara.

De WB met de FAO, UNCTAD en de IFAD (International Fund for Agricultural Development), legitimeren de toe-eigening van grond in zuidelijke landen door buitenlandse investeerders door regeringen te dwingen administratieve drempels weg te nemen, wetten en belastingvoorschriften te wijzigen.

De Nederlandse Rabobank investeert 315 miljoen Euro in landbouwgronden en boerderijen in zuidelijke landen en de Deutsche Bank 4 miljard Euro in augustus 2011. In 2007-2008 waren er vele financiële investeerders die vruchtbare gronden over de hele wereld kochten of huurden, op zoek naar winst op de lange termijn.

2j.- Sai Ramakrishna Karaturi, uit India, de grootste producent van rozen wereldwijd, legde in Kenia beslag op 300.000 hectaren tegen een minimumprijs. Ethiopië verpacht grond voor \$ 10,- per hectare per jaar gedurende 20-45 jaar en in Soedan voor \$ 0,25 per jaar. Het eigendomsrecht van de grond wordt in Afrika bepaald door de staat en boeren die de grond bewerken, worden eruit gezet om ruimte te geven aan buitenlandse corporaties.

2k.- Vreemde handel in levensmiddelen, in handen van zeer weinig multi-nationale ondernemingen. Zij verdienen geld door de kleine traditionele landbouw kapot te maken, de planeet te vervuilen, te besmetten en de gezondheid van de bevolking in gevaar te brengen (Gekkekoeienziekte, BSE, dioxines, griep, ecoli-bacterie).

Komkommers uit Spanje reizen in de winter naar Nederland, in de zomer net andersom. Asperges uit Navarra worden alleen verpakt in Navarra, ze komen uit Peru of uit China. De pangavis die op veel scholen op het menu staat, komt uit Vietnam. Hoe kan het zijn dat dit goedkoper is terwijl het uit andere continenten komt?

2l.-Concentratie van bezittingen. In de USA bezit 1% van de financiële macht 40% van 's lands rijkdom; er zijn 46 miljoen mensen die in armoede leven en 50 miljoen zonder ziektekostenverzekering. 53 % van de kiezers in de USA, de armste inwoners, hebben niet gestemd bij de laatste presidentsverkiezingen.

Guatemala: 2,5 % van de grondeigenaren bezit 65 % (de meest vruchtbare grond) en 88 % van de boeren bezit slechts 16%. Van de bevolking lijdt 32% honger.

Bolivia: 0,6 % van de landbouwondernemingen nemen 66% van de grond in beslag. 52% van de ondernemingen bezetten 0,8% van de grond.

Spanje: 2 % van de grondeigenaren bezit 50 % van de grond. De nieuwe eigenaren zijn bankiers en vleesverwerkende corporaties die veel ruimte innemen.

3. - GEVOLGEN

3a.- Boeren worden verjaagd van hun gronden. De liberalisering van de landbouw heeft op een drastische manier gezorgd voor vermindering van het reeds beperkte zelf voorzienende vermogen. Niet alleen plundering van de voorraad goud, olie, coltan, rubber en diamanten komt voor . . . maar ook van water, grond en zaden die het voedsel vormen voor de bewoners. Boeren zien zich genoodzaakt naar het noorden te emigreren.

3b.- Vanwege de deregularisatie van landbouwproducten gingen de prijzen de afgelopen jaren omhoog. Granen stegen met 30% op de beurzen van Chicago en New York omdat deze gebruikt werden als wisselgeld en om mee te speculeren. Rijst ging met 75% omhoog, In sommige landen verdubbelde de prijs van brood en melk. In december 2007 was de prijs van soja de hoogste van de afgelopen 34 jaar.

3c.- Controle van de wereldvoedselmarkt: Zes grote corporaties (CARGILL, CONTINENTAL, L.CREYFUS, B&B Y TOEPFER) beheren 85% van de graan, maïs- en soja-markt. 85% van de **koffie** wordt gecontroleerd door nog eens zes corporaties (ROTHOS, CARGILL, ARON, VOLKART, SOCOMEX, ED&F). Van de **suiker** wordt 60% beheerd door vier corporaties (D&F MAN, SUCDEN, PHIBRO, TATE & LYLE). Drie bedrijven beheren 80% van de **cacao**. MONSANTO controleert 90 % van de sojazaden in de USA.

3d.- De productie in de landbouw heeft zijn economische onafhankelijkheid verloren. In Duitsland bestaat de voedselvoorziening van de industriële varkens- runder- en kippenfokkerijen niet meer uit producten van de boerderij zelf of uit de buurt maar deze is voor bijna 100% afhankelijk van diervoeder van elders. Hetzelfde gebeurt in de rest van Europa. In Spanje beheert een enkel bedrijf 20% van het veevoeder.

3e.- Grote corporaties van landbouwproducten beheren de productiemiddelen en zijn voorstanders van intensief gebruik van bestrijdingsmiddelen, chemische groei-middelen, genetisch bewerkte zaden (GMO) en eenzijdige bebouwing die de **bio-diversiteit, de lokale productie en de kleinschalige landbouw vernietigen.**

3f.- Er wordt reclame gemaakt voor onbeperkte **consumptie van 'vuilnisbak-voedsel'** oftewel **fast food**, dat vooral de gezondheid aantast van kinderen en jongeren, gevoeliger voor reclame.

II - UITGANGSPUNTEN OM DE SITUATIE TE BEOORDELEN

Onze westerse cultuur die de erfenis van de joods-christelijke waarden en de Grieks-Latijnse wereld met zich meedraagt, heeft historisch gezien vanuit instellingen en vanuit de persoonlijke ethiek, verschillende oplossingen aangedragen voor armoede en mensen die honger lijdten. De realiteit is echter dat deze niet veel succes hebben gehad.

1.- ETHISCHE TRADITIES VANUIT DE JOODS-CHRISTELIJKE VISIE

1a.- In de joodse bijbelse traditie heeft God de aarde geschapen en aan ons geschonken **opdat deze ons van voedsel zou voorzien**. *Genesis 1, 28-29: God gaf hun zijn zegen en zei: "Breng veel nakomelingen voort om te aarde te bevolken. Jullie moeten de aarde aan je onderwerpen. Je krijgt zeggenschap over de vissen in de zee, over de vogels in de lucht, over alle dieren op het land". Hij voegde eraan toe: "Jullie mogen het zaad van alle planten op de aarde, de vruchten van alle bomen eten". God – Jahweh helpt zijn volk te vluchten vanuit de slavernij van Egypte naar het nieuwe land (Palestina)'waar melk en honing in overvloed is' om er in vrede te leven en dat eigendom is van hun god. Het nieuwe territorium wordt verdeeld onder stammen, clans en families. Elk stuk grond wordt 'perceel' genoemd want het is onderdeel van een geheel; elke vorm van vriendjespolitiek en privileges moeten worden vermeden. Zij zijn er zich van bewust dat Jahweh hen zegt (Jozua 24,13): "Ik gaf je een land dat je niet hebt bewerkt, steden die je niet hebt gebouwd en waarin je toch kunt wonen. Jullie eten druiven en olijven, maar wijngaarden en olijfbomen heb je niet geplant."*

1b.- De rechtsnorm over het bezit van de grond is niet egoïsme, ook niet economische waarde maar de behoefte van elke familie; zij die meer monden te voeden hebben, moeten meer land krijgen. Dit is het bijbelse ideaal waarvoor zij strijden. De profeten halen steeds deze norm aan; *Ezechiël 47, 14: "Iedere stam krijgt een gelijk deel in bezit.....Aan jullie voorouders heb ik dit land plechtig beloofd, daarom*

zal dit jullie erfelijk bezit worden.”

1c.- Niemand mag land en bezittingen verzamelen. Er moet een zekere mate van gelijkheid zijn. Het joodse volk weet dat hun god Jahweh eigenaar van alles is en wij beheerders en pelgrims zijn op zijn aarde, zoals we kunnen lezen in Leviticus 25, 23. Land en bezittingen worden niet gekocht of verkocht voor de eeuwigheid. Om dit te voorkomen stellen ze elke 50 jaar – een jubeljaar in en elke zeven jaar een sabbatical. In deze jaren werden de slaven bevrijd, landerijen en huizen die uit noodzaak verkocht werden aan een Israëliet, werden opnieuw in bezit genomen. De landerijen lagen braak om weer te kunnen herstellen. Alle eigendommen keerden terug naar hun eigenaren. Koop en verkoop vonden steeds plaats tot aan het jubeljaar. De profeten veroordeelden overtredingen en eisten navolging van deze norm van bevrijding als teken dat wij niet voor eeuwig eigenaar zijn. Hoewel dit in de praktijk nauwelijks lukte, drukte het een streven uit, een utopie voor het welzijn van allen.

1d.- Eten geven aan degene die honger heeft, was een verplichting, zelfs voor de vijanden. *“Als je vijand honger heeft, geef hem te eten; als hij dorst heeft, geef hem te drinken.”* (Prov 25, 21). **De boodschap van Jezus van Nazareth is de volheid van het leven, de bevrijding van ziektes, van armoede, honger, elke vorm van slavernij en innerlijke ziektes** die mensen, kinderen van God ongelukkig maken. De veelvuldige (feest)maaltijden uit het evangelie, geven het plan van God voor de wereld weer, vergelijkbaar met een overvloedige maaltijd voor allen waarbij de eerste genodigden degenen zijn die aan de rand van de samenleving staan. De metgezellen van Jezus onthielden deze woorden: *“Geeft hen te eten”* (Marcus 6,37) dat tegen hen werd gezegd tegenover een hongerige menigte. Toen zij begonnen met het verzamelen van voedsel dat iedereen bij zich had, gebeurde er een wonder zodat iedereen voldoende te eten had en er nog veel broden over bleven. Een avondmaaltijd is het teken van de aanwezigheid van Jezus onder ons. Helaas is tegenwoordig dit aspect van deelname aan de maaltijd en het feest in de vieringen van de mis, verloren gegaan.

1e.- Vanaf de eerste eeuwen van het christendom is ons geleerd dat de bestemming van wat de aarde opbrengt, voor iedereen is en op de eerste plaats voor

degenen die het het meest nodig hebben, de armen onder ons. Later is in de christelijke theologie en filosofie bepaald dat **bezit nooit een absoluut en on-aantastbaar recht is**; het is verbonden aan het algemeen recht, van iedereen, om de producten van de schepping te gebruiken.

Het Decreet van Gratianus uit de XII eeuw verklaarde: "Volgens het goddelijk recht zijn alle dingen gemeenschappelijk bezit van iedereen, echter volgens het positieve menselijke recht is dit van mij en dat van een ander...Het goddelijk recht staat in de Schrift, het menselijk recht in de wetten van de koningen."

2. - ETHIEK VAN DE MODERNE WERELD EN HONGER

2a.- In moderne tijden werd deze traditionele erfenis opnieuw geformuleerd vanuit de rede. Het is niet vanwege een goddelijk mandaat maar het is een recht inherent aan de menselijke natuur om te beschikken over voldoende middelen om van te leven.

Zo staat het in de **Verklaring van de Rechten van de Mens en van de Burger uit de Franse Revolutie van 1789**: Artikel XVII, Een ieder heeft recht op eigendom, hetzij alleen, hetzij tezamen met anderen. Niemand mag willekeurig van zijn eigendom worden beroofd.

2b.- Later bevestigt de **Universele Verklaring van de Rechten van de Mens** in 1948 het recht op voedsel. Artikel 25.1: "Een ieder heeft recht op een levensstandaard, die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder inbegrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil".

2c.- In de **Universele verklaring over het uitroeien van honger en ondervoeding op de Wereldvoedselconferentie in 1974** van de VN, wordt heel duidelijk aangedrongen op het recht op voedsel en de verplichting van de lidstaten ervoor te zorgen dat honger verdwijnt:

“1. Alle mannen, vrouwen en kinderen hebben het onvervreembare recht om geen honger te lijden of ondervoeding opdat zij zich volledig kunnen ontwikkelen en hun fysieke en mentale eigenschappen kunnen behouden. De samenleving bezit tegenwoordig voldoende middelen, organisatorische eigenschappen en technologie en daarom het vermogen om dit doel te bereiken.

4. Het is de taak van elke natie die dit aangaat, obstakels uit de weg te ruimen die de productie van voedsel in de weg staan, in overeenstemming met haar soevereine beslissingen en de nationale wetgeving. 11(...) alle landen zouden moeten samenwerken om efficiënte regelingen te vinden met het doel het probleem van de stabilisatie van de wereldmarkten aan te gaan en rechtvaardige en lonende prijzen te bevorderen.”

3.- SINT FRANCISCUS VAN ASSISI EN DE HONGER

3a.- Wij, Tochtgenoten van St. Frans, zeggen de voetstappen van St. Franciscus te willen volgen. Franciscus, zoon van een rijke handelaar uit de XIII eeuw, nam afstand van de sociale status van handelaren, de nieuwe rijken van zijn tijd, om te leven als ‘minderbroeder’ d.w.z. als ‘vriend en dienaar’ van anderen. Hij wilde Jezus van Nazareth letterlijk imiteren. De enige instellingen die de honger bestreden in de XIII eeuw, waren gebaseerd op liefdadigheid.

3b.- Franciscus vond dat bezittingen toekomen aan degenen die deze het meest nodig hebben. In ‘la Segunda Vida’ geschreven door Tomás de Celano, staat: Op de terugweg van Sienna kwam hij ook een arme man tegen. De heilige zei tegen zijn metgezel: “Het is nodig dat we zijn mantel teruggeven aan deze arme man want hij behoort hem toe. Wij hebben hem te leen gekregen totdat we iemand tegenkwamen die armer is dan wij. **Daarom is het nodig dat we, dat wat een ander toebehoort, teruggeven**”. “Vader, antwoordde zijn metgezel, we geven het meteen terug als we iets hebben dat niet van ons is.” (2 Cel 86-92).

3c.- Een ander verslag vertelt dat de heilige Franciscus een bezoek bracht aan zijn bisschop en deze hem zei: “Het komt mij voor dat uw manier van leven heel moeilijk en pover is door niets te bezitten en niets in deze wereld te hebben.” De heilige antwoordde: “Monseigneur, **als we al eigendommen hadden, zouden we**

ook wapens nodig hebben om ze te verdedigen. En deze zijn bron van ontelbare twisten en rechtszaken die meestal de vriendschap met God en met de naaste verstoren. Daarom willen wij geen enkele materiële bezitting hebben op deze wereld.” (AnPer 17).

4c.- In de *Fioretti di San Francesco* lezen we het verhaal van de wolf van Gubbio die schapen stelde van de boeren om op te eten. “Luister broeders,” waarschuwde Franciscus, “onze broeder wolf die met mij voor jullie staat, heeft mij eerlijk beloofd vrede met jullie te sluiten en jullie voortaan niet meer lastig te vallen **als jullie beloven hem elke dag het nodige eten te geven.** Ik sta ervoor in dat hij het vredesverdrag nakomt.” Wie was broeder wolf? De hongerlijdende mens.

III - WAT WE KUNNEN DOEN

VOORSTEL VAN BOERENBEWEGINGEN: VOEDSEL-SOEVEREINITEIT

1.- OORSPRONG VAN DE VOEDSEL-SOEVEREINITEIT

Landbouw en voeding wereldwijd kunnen niet worden toevertrouwd aan instituten, bankiers, multinationals en corporaties die zich de wereldeconomie toe-eigenen en controleren in een ongeremde zoektocht naar winst. **Er moeten politiek sociale systemen komen op het gebied van voeding en landbouw die gebaseerd zijn op de behoeften van volkeren en niet op de hebzucht van enkele personen.** Afgelopen jaren zijn er wereldwijd boerenbewegingen ontstaan die een landbouw voorstaan in dienst van de mensheid. Het zijn politieke systemen van sociale rechtvaardigheid en voedselsoevereiniteit die zich binnen democratische ruimtes moeten ontwikkelen zodat de stem van de leefgemeenschappen gehoord wordt en er geen beslissingen voor de mensheid genomen worden in de beslotenheid van de privé-clubs van de machtigste landen (G10 – G20).

In 1993 kwamen 46 boerenleiders van verschillende landen bijeen in Bergen (Mons, België) die genoeg hadden van de politiek van de Wereldbank en andere economische instellingen die hen steeds armer maakten. Zij richtten de *internationale boerenbeweging VIA CAMPESINA* op. In 1996 stelde Vía Campesina tijdens de *WereldVoedsel-topconferentie (World Food Summit WFS)* van de VN, **voedselsoevereiniteit** voor als alternatief aan neoliberale politieke stromingen van invloedrijke landen die het probleem van de honger in de wereld niet op kunnen lossen.

Vía Campesina vierde haar 5e Wereldconferentie in 2008. Er namen 600 afgevaardigden deel uit 140 landen die zo'n 200 miljoen boeren uit Europa, Azië, Afrika en Amerika vertegenwoordigden. In de slotverklaring werd gezegd: **“Het is alleen mogelijk de voedselcrisis te beëindigen door middel van de voedsel-soevereiniteit en de ecologische landbouw.”**

Vía Campesina maakt deel uit van de **Wereld-Sociale-Forums** en van burger-initiatieven die sinds 2001 het logo bedachten “een andere wereld is mogelijk” als antwoord op de topconferenties van de machtigste landen (G-5, G-10, G-20...) en de economische instellingen die door hen zijn opgericht (WTO) die het plan leveren voor de wereldwijde markt in hun eigen voordeel en niet dat van de mensheid. De voedselsoevereiniteit met haar uitgangspunten op het gebied van ecologische landbouw en gelijkwaardigheid van soorten, wordt ook gesteund door diverse andere ecologische bewegingen, die van oorspronkelijke bewoners die uit hun territorium werden verjaagd, vele religieuze organisaties, NGO's en diverse feministische bewegingen op basis van hun verbondenheid met bewegingen van plattelandsvrouwen binnen de stroming van het eco-feminisme.

2.- UITGANGSPUNTEN VAN DE VOEDSEL SOEVEREINITEIT

2a.- Volkeren en naties hebben het recht **hun landbouwproductie en consumptie te beheren** in overeenstemming met de behoeften van haar onderdanen.

2b.- De lokale landbouw richt zich met name op het voeden van de bevolking door aan de boeren toegang tot de grond, water, zaaigoed en kredieten te verlenen.

2c.- Consumenten beslissen wat zij willen consumeren en wie en hoe de voedingsmiddelen produceert. Wij kunnen de productie van voedingsmiddelen niet overlaten aan grote en ver afgelegen ondernemingen voor wie onze gezondheid geen prioriteit heeft.

2d.- Landen hebben het recht om hun landbouw en interne markt te beschermen en te regulariseren tegen al te goedkope geïmporteerde artikelen en voedingsmiddelen uit andere landen. Zij ontkennen niet dat er internationale handel bestaat maar zij verdedigen hun volk met politieke maatregelen die gezonde, voedzame en duurzame voeding voorstaan. Zij keuren financiële tegemoetkomingen voor de export af omdat deze schadelijk zijn voor de landen die hun eigen landbouw niet kunnen bekostigen. Prijzen moeten worden afgesproken op basis

van lokale behoeftes en niet op basis van het mechanisme van een internationale markt die gedomineerd wordt door grote corporaties die met prijzen speculeren met steun van de WTO.

2e.- Een landbouw met **boeren die verbonden zijn met de grond** om in de plaatselijke of nationale behoefte te kunnen voorzien. De boeren beheren hun eigen land en zijn voorstanders van biodiversiteit in plaats van intensieve en eenzijdige productiemethodes.

2f.- Ecologische landbouw tegenover het model van de onhoudbare industriële landbouw die vervuilde bodems uitput door het overdadig gebruik van kunstmest, bestrijdingsmiddelen, onkruidverdelgers en schimmelwerende producten die geproduceerd worden door grote corporaties van de chemische industrie (zoals MONSANTO, BAYER, etc) die bovendien een hoog verbruik van water vereisen. Deze industriële landbouw ontvangt enorme hoeveelheden subsidie en hulp bij onderzoek.

2g.- Landbouw vrij van genetische manipulatie (GMO). Genetische manipulatie is een bedreiging voor de landbouw en de natuurlijke zaden. Zaaigoed en water moeten verklaard worden als Werelderfgoed van de mensheid. Op zaden mag geen patent aangevraagd worden, het water mag niet geprivatiseerd worden, beide staan aan de basis van het voedsel en van het leven.

2h.- Erkenning van de rol van de vrouw in de landbouw en het boerenleven. De waarde van het onzichtbare werk dat vele vrouwen gewend zijn te doen, moet uitgedrukt worden in cijfers en worden gerespecteerd: voortplanting, verzorging van het huis en van afhankelijke personen, werk in de moestuin en met de dieren rond het huis. Zij zijn ook vaak de sociaal-culturele gangmakers van de dorpen. Daarom eisen we voor hen betere toegang tot onderwijs, mikrokredieten en zeggenschap over de grond, wat in veel landen verboden is voor vrouwen. In de zuidelijke landen produceren vrouwen wel 80% van het voedsel, zij zijn gewoontegetrouw de belangrijkste verantwoordelijken voor het behoud van diversiteit, van de zaden en ook degenen die het meest getroffen worden door neoliberale en seksistische politiek.

3.- INDIVIDUELE COMPROMISSEN

3a.- Gebruik lokale producten, van het seizoen en van de ecologische landbouw die niet zijn vervuild met chemische groeimiddelen of veel energie verbruikt hebben door het vervoer over lange afstanden.

3b.- Neem deel aan **verenigingen van consumenten** die lokale markten en producten van ecologische oorsprong hoog in het vaandel hebben.

3c.- Koop in winkels van **Fair Trade** producten die gemaakt zijn in ontwikkelingslanden met rechtvaardige salarissen en zonder kinderarbeid.

3d.- Leef sober en eenvoudig, maak reclame voor energie die opnieuw gebruikt kan worden en hergebruik goederen zoveel je kunt. Aan Ghandi werd gevraagd, na de onafhankelijkheid van India of het land de Britse levensstandaard zou kunnen bereiken. Hij antwoordde: "Als het Britse Rijk al de halve planeet nodig heeft gehad om deze te ontdoen van grondstoffen, hoeveel planeten zou India nodig hebben?" Accepteer geen enkel model als dit niet toegepast kan worden op de hele wereld.

3e.- Zet je geld weg op een bank die duurzaam bankiert, die sterke banden heeft met de alternatieve sociale beweging, met ontwikkelingssamenwerking en met ONG's. Het geld dat je met jouw werk hebt verdiend mag niet bestemd worden voor speculatie op de beurs of op de financiële markten die de zuidelijke landen armer maken. De duurzame banken zijn niet exclusief gericht op het criterium van maximale profijt en speculatie. Zij investeren in **reeële en productieve economie**, in sociale ondernemingen, ecologische landbouw, onderwijs etc. Zij investeren niet in wapenhandel, kinderarbeid of ondernemingen die het milieu beschadigen, noch in kerncentrales. Sommige banken hebben een interne structuur, gebaseerd op coöperatieve deelname. De herkomst en de bestemming van geld van deze duurzame banken wordt gegarandeerd door de transparantie van oorsprong en bestemming gecontroleerd door een ethische commissie.

Er bestaat een Europese Federatie van Financiële Instellingen en Alternatieve Duurzame Banken (FEBEA) die 24 onderdelen telt zonder winstoogmerk. De doel-

stelling is financiële instellingen duurzaam en solidair te maken met medewerking van burgers. Er zijn nog andere instellingen die niet tot deze federatie behoren. Niet alle hebben hetzelfde niveau van duurzame eisen en ook niet dezelfde strategieën voor investeringen. Zij zijn echter niet vergelijkbaar met de overige commerciële banken.

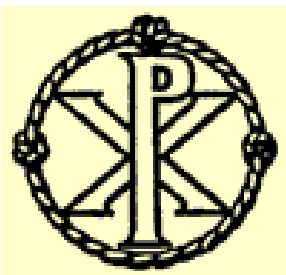
De boodschap die de Tochtgenoten van Sint Frans en alle mensen van goede wil, zouden moeten geven aan de politici is dat er een nieuwe wereldorde moet komen waarin de politiek de economie leidt, aan de economen dat zij een nieuwe economie bedenken op menselijke schaal. Aan de ecologen dat zij ervoor gaan de kwaliteit van leven van de mens te verbeteren, aan de natuurbeschermers dat zij zich sterk maken alle soorten te behoeden voor uitsterving en in het bijzonder, dat zij de menselijke soort beschermen. Aan alle gelovigen, dat religies zich meer gecompromitteerd moeten voelen met de achtergestelden op de aarde en aan allen die op onze aarde wonen, dat we moeten **beginnen met het grondig herzien van de theorie en de uitoefening van bezit en macht** voor het welzijn van de hele mensheid zonder discriminatie.

José Centeno García
CDSF Spanje
Valladolid, december 2011

Vertaling uit het Spaans: Marianne Penning de Vries

“Dezelfde financiële ondernemingen
die ons in een wereldwijde recessie hebben gestort
en de vastgoedsector met gevaarlijke manoeuvres opbliezen
zijn op dit moment met hetzelfde bezig in de wereldwijde levering van voedsel”

ANURADHA MITTAL (OAKLAND INSTITUTE)

CDSF
Compagnons de Saint François
www.cdsf.org

De Tochtgenoten van Sint Frans vormen een beweging van mensen die zich in willen zetten voor vrede, gerechtigheid en behoud van de schepping.

Binnen de veranderende context van de tijd laten zij zich leiden en inspireren door het evangelie en het leven van Franciscus.

Tochtgenoten van St. Frans
Secretariaat:
Hillevliet 26
3074 KA Rotterdam
matpenningdevries@kpnplanet.nl

